

בתי המשפט

ב"ש 090132/03		בבית המשפט המחוזי בתל-אביב – יפו	
ע"פ	עיקרי: בתיק 071850/02		
		כב' השופטת ד' ברלינר - אב"ד כב' השופט ז' המר כב' השופטת נ' אחיטוב	בפ ני:

בעניין:

1. ירון ישעיהו בע"מ

2. ישעיהו ירון

3. ניר ירון

ע"י ב"כ עו"ד גיורא אדרת

4. דורון שגיב

המבקשי

ע"י ב"כ עוה"ד דן שינמן, נויט נגב ואיריס סבאג

ס

נגד

מדינת ישראל – על-ידי פרקליטות מחוז ת"א (מיסוי וכלכלה)

המשיבה

ע"י ב"כ עו"ד איריס שמואלי

חקיקה שאוזכרה:

[חוק סדר הדין הפלילי \[נוסח משולב\], תשמ"ב-1982: סע' 182, 195, 198, 199, 201](#)

החלטה**השופטת ד' ברלינר, אב"ד:**

א. אלה העובדות הרלוונטיות:

לבית משפט השלום בתל-אביב הוגש כתב אישום בת"פ [8783/99](#) כנגד שמונה נאשמים, שלאחר תיקונו כלל ארבעה אישומים.

בשלושת האישומים הראשונים הואשמו נאשמים 1-3, שאינם צד להליך הנוכחי. האישום הרביעי היה נגד כל הנאשמים ובכללם מי שהיו נאשמים 4-6, בני משפחת ירון וחברת ישעיהו ירון בע"מ, שהם המבקשים בב"ש [90132/03](#) (להלן: ירון), וכן מי שהיה נאשם 7, דורון שגיב (להלן: שגיב) (שבקשתו לא קיבלה מספר) (שגיב וירון יכוננו יחד: המבקשים).

בתאריך 10.11.02 ניתנה הכרעת דין בתיק. כל הנאשמים זוכו מאישום 4. המבקשים, ומי שהיה נאשם 8, זוכו זיכוי מלא, כפי שנאמר בצורה ברורה בהכרעת הדין. בתאריך 14.11.02 ניתן גזר הדין נגד נאשמים 1-3.

בתאריך 29.12.02 הגישה המדינה הודעת ערעור, המכוונת נגד זיכויים של המבקשים. כן משיגה בה המדינה על גזר הדין שהוטל על נאשמים 1-3 (המדינה לא ערערה על זיכוי של נאשם 8).

העמדת תאריך מתן הכרעת הדין, לעומת תאריך הודעת הערעור, זה מול זה, מצביעה על כך שהערעור הוגש 49 יום לאחר מתן הכרעת הדין.

עובדה זו עומדת בבסיס ההליך הנוכחי.

בתאריך 05.01.03 הגישו המבקשים בקשות זהות למחיקת הערעור על הסף, בשל האיחור (לשיטתם) בן ארבע הימים בהגשתו.

בתאריך 09.01.03 הגיבה המדינה לבקשה. המדינה טענה, כי אין מדובר באיחור, ולחילופין עתרה כי בית המשפט יפעיל את סמכותו על-פי [סעיף 201 לחוק סדר הדין הפלילי](#) [נוסח משולב], התשמ"ב-1982 (להלן: החוק) ויורה על מתן אורכה להגשת הערעור.

משנתרבו המבקשים והתגובות – נקבע דיון, שמענו את טיעוני הצדדים וזו החלטתנו.

ב. אלו הסוגיות העומדות על הפרק:

1. מהו התאריך הקובע לענין הגשת הערעור, כאשר מדובר בתיק מרובה נאשמים?

האם יום סיום הדיון בהליך כולן לגבי כל הנאשמים, דהיינו לענייננו: יום מתן גזר הדין כנגד הנאשמים שהורשעו (כטענת המדינה); או יום סיום ההליכים כנגד הנאשם הספציפי שמדובר בו, דהיינו: כאשר מדובר בזיכוי, היום בו זוכה אותו נאשם, ללא קשר להמשך ההליך כנגד נאשמים אחרים (כטענת המבקשים).

2. בהנחה שתקבל עמדת המבקשים, שמשמעו: איחור של ארבע ימים בהגשת הערעור, האם יש מקום להארכת המועד להגשתו.

ג. באשר לסוגיה הראשונה:

אציע לחבריי לקבוע, כי המועד הקובע הוא יום סיום ההליכים כנגד נאשם ספציפי, גם כאשר נגד נאשמים נוספים באותו תיק, נמשך הדיון.

דעתי היא, כי מסקנה זו מתחייבת, הן מלשון החוק, הן מפרשנות תכליתית המגשימה את מטרת החוק, הן מהיגיון הדברים והן מעקרונות כלליים שעניינם שמירה על זכויות נאשם ועל הליך הוגן.

באשר להוראות החוק:

המדינה הפנתה לסעיפים 195 ו-199 לחוק, שזו לשונם:

סעיף 195: "הכרעת הדין וגזר הדין מהווים יחד את פסק הדין".

סעיף 199: "התקופה להגשת הערעור היא 45 יום מיום מתן פסק הדין...".

פסק הדין, נאמר – הכרעת הדין לא נאמר, ומכאן שאת הימים יש לספור מיום מתן פסק הדין.

ככלל, כך לטענת המדינה, יצר המחוקק את האפשרות לאחד את הדיון בעניינם של מספר נאשמים, למען יעילות הדיון, ועל כן ההוראה בדבר הגשת הערעור תוך 45 יום מיום מתן פסק הדין היא תוצאה מתבקשת.

נראה לי, כי נקודת המוצא בטיעוניה של המדינה שגויה.

הסעיף הראשון מבין הסעיפים הרלוונטיים הוא סעיף 182 לחוק המגדיר את הכרעת הדין.

על-פי האמור בסעיף זה: "בתום בירור האשמה יחליט בית המשפט בהחלטה מנומקת בכתב (להלן: הכרעת הדין) על זיכוי הנאשם, או אם נמצא אותו אשם, על הרשתו...".

הנאשם הוא העומד במרכז, ולא ההליך.

כל שאר הסעיפים שציטטה המדינה – נגזרים מסעיף זה ובוודאי שאינם מסיטים את נקודת הכובד מהנאשם – להליך.

ההליך הפלילי – לעולם הוא מכשיר שמטרתו לסייע לבית המשפט לחשוף את האמת בדרך שתבטיח באופן מירבי את זכויותיו של הנאשם.

קבלת עמדת המדינה פירושה העדפת ההליך והעמדתו במרכז (שהרי סיום ההליך הוא שמכתיב את נקודת הזמן הרלוונטית לענין הערעור).

העובדה שניתן לייעל את ההליך על-ידי צירוף מספר נאשמים לא באה לכרסם בזכויותיו של הנאשם היחיד, ובוודאי לא להרע את מצבו של מי שנאשם ביחד עם אחרים, בהשוואה לנאשם שאין לו שותפים לכתב האישום.

באשר להיגיון הדברים והרצון לשמור על זכויות הנאשם:

הליך גזירת הדין – הוא לעתים ארוך ומסורבל, כרוך בשמיעת עדים, הפניה – ולעתים הפניות חוזרות – לקבלת תסקיר של שירות המבחן, וכיוצא באלה.

לא יעלה על הדעת, שלאורך כל אותה תקופה שבה נמשך בבית המשפט הדיון בעניינו של מי שהורשע, ירחף מעל ראשו של חברו שזוכה, האיום שמא תחליט המדינה להגיש ערעור כאשר יסתיים הדיון בעניינו של זה שהורשע.

סעיף 182 שהוזכר לעיל מורה לבית המשפט להודיע מיד על זיכויו של נאשם.

המחוקק, שהיה רגיש דיו כדי לא לגרום לנאשם להתענות, ולו לפרק זמן קצר נוסף בשל חוסר ידיעה (עד אשר ישלים בית המשפט את קריאתה בפומבי של הכרעת הדין), וודאי לא התכוון להותיר אותו בחוסר ידיעה לאורך תקופה – שכאמור יכולה להתמשך פרק זמן ממושך.

אפילו מן הפן הטכני – אין שום סיבה להטיל על נאשם שזוכה את הנטל הנוסף לעקוב אחרי ההליכים המתמשכים נגד נאשמים נוספים, כדי לדעת מתי בדיוק הסתיימו, כך שיוכל לחשב מתי יהפוך פסק הדין שניתן בעניינו – לחלוט.

הצדדים הפנו אותנו בענין זה לע"פ 4274/94 צוקרמן נ' צים, פ"ד (5) 793, שם נאמרו דברים ברוח הדברים שאמרנו לעיל.

הצדדים נחלקו בשאלה האם מדובר בהלכה מחייבת, בהתחשב בכך שניתנה על-ידי רשם בית המשפט העליון, ובהתחשב בשוני מסוים בעובדות, בהשוואה למקרה הנוכחי.

איני רואה לדון בסוגיה זו, שכן אינני נזקקת לה.

גם ללא קיומה של הלכת צוקרמן – ניתן, כאמור, להגיע למסקנה זו.

לפיכך – לעניינו – הערעור נגד המבקשים כולם הוגש באיחור של ארבעה ימים.

ד. האם יש מקום להאריך את המועד להגשת הערעור?

האמור לעיל, בדבר משמעותה של הודעת הזיכוי עבור נאשם, מכתבי במידה רבה גם את התשובה לשאלה זו.

סופיות הדיון, כשמדובר בהליך פלילי, מייצגת זכות בסיסית ואינהרנטית של נאשם, כשם שהיא מייצגת את אינטרס הציבור, שאף הוא מעוניין כי הליכים יסתיימו סופית, ויפנו מקום לבאים אחריהם.

האינטרסים של שני הצדדים יכולים כמובן להשתנות. כך למשל: יתכן מקרה שבו הנאשם דווקא מעוניין בהארכת מועד (קרי באי עמידה על עקרון הסופיות) והמדינה מתנגדת, ולהפך.

תפקידו של בית המשפט היא לאזן את האינטרסים, תוך יציאה מנקודת ההנחה העקרונית כי מדובר בזכות של הנאשם, שעל כן כל כרסום בה, צריך להיעשות במשורה ותוך שמירה מרבית על הגינות ההליך ואי פגיעה בו.

בבש"פ 6353/02 מדינת ישראל נ' הפניקס הישראלי, תק-על 1785 (3)2002, נאמר מפי כב' השופטת דורנר, כדלקמן:

"הגדרת התקופה שבה ניתן להשיג על תוצאותיו של ההליך הפלילי משרתת הן את האינטרס הציבורי של סופיות והן את זכותו של נאשם כי לאחר תום התקופה להגשת הערעור לא ישונה יותר פסק הדין לרעתו ... בית המשפט מוסמך להאריך את המועד להגשת ערעור. סמכות זו יש להפעיל על יסוד איזון ראוי בין זכויות הנאשם ... לבין האינטרס הציבורי שבבירור ערעור המדינה...".

ד. כיצד יבוצע אותו "איזון ראוי" בין זכויות נאשם לבין אינטרס הציבור, כאשר השניים עומדים משני צדי המתרס, ואינטרס הציבור (לפחות כפי שהמדינה רואה אותו), אינו עולה בקנה אחד עם אינטרס הנאשם?

הפסיקה (לרבות פסק הדין בענין הפניקס) סיפקה מספר קריטריונים ששיקלולם הנכון – אמור לספק את התשובה.

ואלה הקריטריונים:

1. מיהו הצד המבקש את הארכת המועד להגשת הערעור: האם הנאשם כפרט הוא המבקש, או המדינה?
2. מהי הסיבה לאי הגשת הערעור במועד?
3. מהו פרק הזמן שחלף בין המועד הקבוע בחוק להגשת הערעור לבין המועד שבו הוגש בפועל?
4. מהם סיכויי הערעור?

להלן אתייחס בקצרה לכל אחד מן הקריטריונים הנ"ל.

ה. באשר למיהותו של הצד המבקש את הארכת המועד:

מקובלת עלי טענת הסניגורים בהקשר זה, לפיה לכיבוד זכויותיו של הנאשם הבודד עדיפות ברורה, במיוחד כאשר מדובר בערעור על זיכוי (בהבדל מערעור על העונש), על פני אינטרס הציבור בהשגה על קביעותיו של בית משפט קמא.

הסניגורים מפנים בהקשר זה לבש"פ 8758/01 מדינת ישראל נ' רזנישווילי (דינים עליון ס"א, 166), שם נאמר פי כב' הרשם עודד שחם, כי: "...במסגרת גישה זו ניתן מעמד של בכורה לכיבוד ציפיותו של הנאשם (או הנידון) לכך שלא יוטרו עוד בהליכי ערעור לאחר שחלף המועד האחרון להגשתם".

כאמור- הדברים מקובלים עלי במלואם, והם עולים בקנה אחד עם הדברים שנאמרו לעיל, באשר למועד בו מתחיל מנין הימים להגשת הערעור, כאשר מדובר בתיק רב נאשמים, שחלקם או מי מהם זוכו וחלקם הורשעו.

עיקרון הציפיות או ההסתמכות של נאשם – הוכר מאז ומעולם כעיקרון בעל משקל בהליך הפלילי. כך למשל: הוכרה נפקותו לענין מתן אפשרות למדינה לחזור בה מהסדר טיעון (ראה בג"צ 218/85 ארביב, פ"ד מ(2) 393).

הדברים הם בבחינת על אחת כמה וכמה, כאשר מדובר במי שנשם לרווחה כאשר הכריז בית המשפט כי הוא זכאי, ועכשיו עליו לעצור את נשימתו עוד ימים רבים עד שיסתיים ההליך כולו נגד הנאשמים הנוספים.

בענין הפניקס שהוזכר לעיל, נאמרו הדברים בצורה מופרשת וברורה:
"...בהפעילו את שיקול דעתו על בית המשפט לתת לזכויות האדם משקל גבוה לעומת האינטרס הציבורי".

גם לולא נאמרו הדברים בפסיקה, דומני כי חוש הצדק וההגינות הבסיסית היו מחייבים הליכה לקראת הנאשם הבודד, בנושא זה, באופן מופנן.

גורלו של הנאשם הבודד – מוטל כולו על כפות המאזניים, בשאלה אם יורשע או יזוכה.

"הלקוח", אותו מייצגת התביעה לעומת זאת, הוא לקוח שכתפיו רחבות וגופו חסון, וגורלו אינו תלוי בתוצאתו של תיק זה או אחר.

ולו רק מטעם זה – מן הראוי להגמיש את אמות המידה כאשר מדובר בעתירתו של נאשם להאריך מועד, לעומת בקשת המדינה.

אין צורך לומר, כי הדברים אינם מוחלטים.

הדעת נותנת, כי למהותו של הענין חשיבות, לצד מיהותו של הצד המבקש הארכת מועד.

כאשר מדובר בנושא עקרוני וערכי – יתכן שמן הראוי שלא לגלות נוקשות, גם כאשר המדינה אחרה בהגשת הערעור.

לעומת זאת, אם מדובר בערעור נקודתי על סוגיה שאין בה משום קביעת נורמות – הכף תטה כאמור, שלא להיענות לבקשת המדינה.

בענייננו – לא שוכנעתי כי האישום הרביעי, שרק הוא, כאמור, יוחס לכל המבקשים ועליו הוגש הערעור, הוא אישום בעל אופי עקרוני, נורמטיבי, המצדיק התעלמות מן המועדים שנקבעו בחוק.

טענת המדינה, כי יש קשר תוכני בין האישום הרביעי לשאר האישומים – אינה משנה את התמונה. הקשר, בהנחה שהוא קיים, יש לו היבט ראייתי ולא נורמטיבי.

ו. באשר לסיבה לאי הגשת הערעור:

האזנתי בתשומת לב לטיעוני המדינה בפנינו בנושא זה, ולצערי עדיין מסקנתי היא, כי מדובר באי-שימת לב למועד, ומאומה לא מעבר לכך.

למעשה אין בפי המדינה הסבר לאיחור. על דרך הסבר – שבה וטענה התובעת כי היא סברה שהמועד הקובע הוא יום מתן גזר הדין נגד כל הנאשמים, ולכן הוגש הערעור במועד שהוגש.

גם תוך יציאה מנקודת הנחה (שאינה מקובלת עלי), כי סברתה של המדינה בנושא סיום ההליך לענין הגשת הערעור, אינה מופרכת – הרי לכל היותר מדובר בסוגיה שנויה במחלוקת.

ניתן היה בקלות לקדם את האפשרות, שמא פרשנותה של המדינה לא תתקבל.

המדינה יכולה היתה להגיש בקשה להארכת המועד לפני תום 45 הימים מיום הכרעת הדין (כפי שמקובל לעשות כאשר מסיבה זו או אחרת לא ניתן להגיש הודעת ערעור מנומקת במועד הקבוע).

הודעה מסוג זה היתה מספקת מענה לאינטרס ההסתמכות והציפייה של הנאשם, שהרי היה בה משום אמירה: ראה הוזהרת, עדיין לא הוסר האיום.

שלא לדבר על כך שאין כל סיבה מדוע תמתין המדינה עד ליום האחרון בהגשת הערעור (החשוב לדעתה) ותעמיד בסימן שאלה את בירונו, בשל מועד הגשתו.

ככלל, קבעה הפסיקה כי מן הראוי לגלות גמישות בנושא המועדים כאשר מדובר בסיבות לאיחור שאינן בשליטתו של המערער: מחלה, מילואים וכיוצא באלה.

המתנה עד לרגע האחרון – ופרשנות מפוקפקת של הסעיפים הרלוונטיים וודאי אינם יכולים להיחשב כסיבות שאינן בשליטת המבקש.

ז. באשר למשך האיחור:

זהו אחד הנימוקים החשובים והנוחים למדינה, שכן מדובר באיחור בן 4 ימים.

מקובל עלי – כי בגדר איחור, אין מדובר בפרק זמן רציני ולו היה מדובר בהסבר של ממש או בנימוקים משכנעים אחרים – יתכן ופרק הזמן הקצר היה בו כדי להטות את הכף.

עדיין, גם איחור בן יום אחד הוא איחור, ולא נראה לי כי במקרה הנוכחי משך האיחור בלבד יכול להוות משקל נגד למכלול הנימוקים הפועלים כנגד הארכת המועד.

לא יהא זה מיותר להזכיר שוב, כי כשמדובר בזיכוי חלוף המועד הנקוב בחוק הוא קו פרשת המים עבור הנאשם, ועל כן הקפדה על המועדים אינה רק הוראת פרוצדורה, אלא יש לה היבט ערכי.

לפיכך – צריך להיות נימוק משכנע במיוחד מדוע להעביר את הנאשם שוב למצב שהיה לפני שחלף הזמן.

ח. באשר לסיכויי הערעור:

בהתחשב בכך, שככל הנראה יתברר ערעור זה בפנינו, איני סבורה כי יהא זה מן הראוי להביע עמדה מגובשת בנושא זה.

יחד עם זאת, גם עיון שטחי בנימוקי הערעור מצביע על כך שמדובר בתקיפת ממצאי מהימנות והערכת עדים (ראה הפתיח להודעת הערעור באשר לאישום הרביעי, בעמ' 7).

מקובל עלי כי גם ממצאי מהימנות – אינם חומה בצורה, וערכאת הערעור מתערבת גם בהם במקרים ראויים.

אולם, בגדר הערכת סיכויים – לא ניתן לומר כי ערעור שעניינו קביעת מהימנות – מבטיח על פניו כי למערערת סיכויים טובים לזכות בערעור.

ט. סוף דבר:

אציע לחברי לדחות את בקשת המדינה להאריך את המועד להגשת הערעור.

לפיכך, פסק הדין של בית משפט קמא כנגד המבקשים כולם הוא פסק דין חלוט, אין אחרייו ולא כלום.

ד' ברלינר, שופטת

אב"ד

השופט ז' המר: אני מסכים, וברצוני להוסיף שתי הערות:

1. אכן ערעור מוגש על פסק דין ([סעיף 198](#) לחוק), ופסק הדין הוא הכרעת הדין וגזר הדין יחדיו ([סעיף 195](#) לחוק). אולם כאשר בית המשפט מזכה את הנאשם, הכרעת הדין על הזיכוי הוא גם פסק הדין לגביו. איני רואה כל הבדל לעניין זה בין נאשם שהואשם לבדו בכתב אישום ובין נאשם שהואשם עם אחרים.

2. הלכה היא, כי בד"כ טעות בחוק (בענייננו טעותה של המדינה בדבר המועד להגשת הערעור על הזיכוי) – אינה טעם להארכה (י' קדמי, **על סדר הדין בפלילים**, חלק שני (ספר שני), עמ' 119).

ז' המר, שופט

השופטת נ' אחיטוב: אני מסכימה.

נ' אחיטוב, שופטת

לפיכך הוחלט, כאמור בחוות דעתה של אב"ד כב' השופטת ד' ברלינר, לקבל את בקשותיהם של המבקשים ולמחוק את הודעת הערעור של המדינה ביחס למבקשים (המשיבים 4, 5, 6 ו-7 [בע"פ 71850/02](#)).

ניתן והודע היום, כ"ז באדר ב' תשס"ג, 31 במרץ 2003, בהעדר הצדדים.

נ' אחיטוב, שופטת

ז' המר, שופט

ד' ברלינר, שופטת

אב"ד

נוסח זה כפוף לשינויי עריכה וניסוח